

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ชุมชนบ้านภูคั่นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อทราบถึงการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านภูคั่นก่อนมีต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยมีศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และสภาพการดำเนินชีวิตหลังจากมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตของบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านภูคั่นก่อนมีต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชาวบ้านภูคั่นมีปัญหาในด้านการประกอบอาชีพ ทำนาเป็นหลักชุมชนบ้านภูคั่นได้รับผลกระทบด้านการดำรงอยู่ของชุมชนคือการรับ ค่าตอบแทนผลผลิตต่ำคนในชุมชนถือว่าอาชีพเกษตรกรรมไม่มีคุณค่า จึง ไม่นิยมให้บุตรหลานทำงานในภาคเกษตรกรรมมุ่งเน้น การเพิ่มผลผลิต สนใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกวิธี ทำให้เป็นอันตรายทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค แต่สิ่งที่ชัดเจนได้อย่างชัดเจนคือคนในชุมชนบ้านภูคั่นมีความสามัคคี เอื้ออาทร มนุษยสัมพันธ์ดีและเป็นชุมชนที่เข้มแข็งมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีการให้อภัยกันแม้บางครั้งจะมีการขัดแย้งเกิดขึ้นในชุมชน ไม่มีกรณีพิพาทที่ร้ายแรงเกิดขึ้นมีการพูดคุยกันช่วยลดปัญหาในชุมชนได้ ด้วยการปรับความเข้าใจกัน เดินต่อไปได้ การพัฒนาหมู่บ้านชุมชนที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรในชุมชนและการพัฒนาอาชีพเดิมที่มีแนวโน้มในการสร้างรายได้ เช่น การทอผ้าไหม การทอผ้าฝ้าย การทำปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ

จากการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านภูคั่น ในอดีตจะไม่ค่อยมีหน่วยงานมาร่วมกิจกรรมการดำเนินชีวิตในอาชีพหลักเป็นสำคัญกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมได้ดีในระดับหนึ่งแกนนำของหมู่บ้านยังไม่ค่อยเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยังไม่รู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนการให้ความร่วมมือกิจกรรมหมู่บ้าน ชุมชนร่วมมือดีในระดับหนึ่งครัวเรือนที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังดำเนินการไม่ครบทุกด้านชุมชนไม่มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกสถานที่ทั้งหมู่บ้าน เมื่อประชาคมหมู่บ้านจึงทำให้เห็นปัญหา ทุกคนต่างเห็นตรงกันว่า หากปล่อยไว้แบบนี้ในอีกไม่ช้าก็คงไม่มีอะไรเหลือ การวางแนวทางแก้ปัญหา เพื่อที่จะยืนอยู่ให้ได้

ด้วยลำแข้งของคนในชุมชนเองจึงเริ่มต้นขึ้น โดยการวางแผนงานในโครงการหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งไปที่กลุ่มทำปุ๋ยหมักชีวภาพเป็นโครงการนำร่อง โดยเห็นว่าสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ และยังช่วยลดต้นทุนได้ โดยเริ่มจากการนำเอาปุ๋ยที่ได้มาบริหาร โดยการจัดอบรมให้ชาวบ้านได้มีส่วนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากนั้นจึงปลูกฝังแนวคิดการหาวัสดุใกล้ตัวมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดต้นทุนของปุ๋ยลงได้เพียงแค่ใช้วัสดุที่มีในชุมชน อย่างขี้วัวนำมาผสมกับแกลบ หัวเชื้อ เพื่อหมักทำเป็นปุ๋ยขึ้นมาใช้เอง แม้จะไม่ได้เลิกใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถาวรแต่ก็ควรมีการผสมผสานควบคู่กันไประหว่างเคมี และชีวภาพ มีการอยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้อง และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ของชุมชนชาวผู้ไทย ซึ่งกลายเป็นแนวคิดของคนในชุมชนแห่งนี้

ผู้นำชุมชนบ้านภูมีความเข้มแข็ง และความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมให้ความเคารพเชื่อฟังผู้สูงอายุ บุพการี เป็นที่เล็งใจให้คำปรึกษาผสมผสานนำความรู้สมัยใหม่ประยุกต์กับภูมิปัญญาของท้องถิ่นผู้นำทำงานเพื่อส่วนรวม ซื่อสัตย์ โปร่งใส เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ ศรัทธาของชาวบ้าน

จะเห็นได้ว่าคนในชุมชนบ้านภูมีความสามัคคี เอื้ออาทร มนุษย์สัมพันธ์ดีและเป็นชุมชนที่เข้มแข็งมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีการให้อภัยกัน ไม่พูดนินทาว่าร้ายกันลับหลัง แม้บางครั้งจะมีการขัดแย้งเกิดขึ้น ในชุมชนหรือในที่ประชุมและยังมีการพึ่งพาธรรมชาติ

2. การดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านภูหลังจากที่ได้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ในด้านการประกอบอาชีพหลังจากที่ได้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ในด้านการประกอบอาชีพชุมชนชาวบ้านภูได้มีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ จนทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้ สามารถพึ่งตนเองได้ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านภูหลังจากมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดี ขึ้นชาวบ้านภูมีความภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายการเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งความสุขความพอใจ สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มีวิธีการคิดที่เปลี่ยนแปลงไปชาวบ้านมีจิตสำนึกในที่ยึดมั่นใน ความรักความสามัคคีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เกิดการสานสัมพันธ์ทุกเพศทุกวัย ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่เป็นหนี้สินบ้านภูหมู่ 1, หมู่ 2 ตำบลบ้านเป่า อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมา

โดยตลอด ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน การสอดแทรกให้ความรู้
ที่แจ่มแจ้งในการประชุมของหมู่บ้านและในการจัดเวทีประชาคมของหมู่บ้านจนได้รับคัดเลือกเป็น
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัด ประจำปี 2549 และยังเป็นหมู่บ้านหลักของนักพัฒนาอีก
ด้วย ส่งผลให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนต่าง ๆ มากมายและในหมู่บ้านยังมีองค์กรต่าง ๆ
อีกหลายกลุ่มที่จะปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปกติแล้วการดำเนินชีวิต
ของชุมชนบ้านภูนั้น ถือได้ว่าดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง
อยู่แล้ว

จากการสมาชิกในชุมชนได้ทำการผลิตเพื่อบริโภค โดยวิธีการระดมทุนหรือ
ปฏิบัติในครัวเรือน มีการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ เช่น การปลูกผักสวนครัวโดยใช้ยาง
รถยนต์แทนกระดาง ไว้บริเวณหน้าหรือหลังบ้านทุกหลังคาเรือน ใช้ฟางข้าว หรือเศษใบไม้ ทำ
ปุ๋ยหมัก หรือใช้มูลสัตว์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี กู๋หนี๋ยืมสิน มาเพื่อใช้ในการศึกษาของบุตร หลาน
และลงทุนในการเกษตรทุกครัวเรือนมีการออมเงิน และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่าง
เหมาะสมในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนสามารถที่จะลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่
และอบายมุขเป็นการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงวางแผนก่อนดำเนินการกิจกรรมใด เพื่อ
ทำให้ประหยัดเวลา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่เผาขยะ และพัฒนาบริเวณที่อยู่อาศัย ให้น่าอยู่เสมอ
ถ้ามีหญ้าปกคลุมในบริเวณใด ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้นำในการตัดหญ้า ซึ่งผู้นำในชุมชนบ้านภู
หมู่ 1,2 มีคิดว่าใครว่างก็ทำ ถ้าสมาชิกไม่ว่างก็จะดำเนินการเองจนแล้วเสร็จ โดยไม่เกี่ยงกัน
ว่าจะเป็นบริเวณหน้าบ้านใครซึ่งชุมชนบ้านภู นั้นมีการประสานสามัคคี มีน้ำใจต่อกันในการ
พัฒนาอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้อยู่อย่าง
สม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังพิทักษ์ไว้ซึ่งสิทธิ และเสรีภาพ สวัสดิภาพของสมาชิก ดำเนินกิจกรรม
การสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน ซึ่งปัจจุบันทุกครัวเรือนล้วนเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ
ซึ่งทุกกลุ่มต่างมุ่งหวังที่จะเห็นความเจริญในหมู่บ้าน อยากเห็นชาวบ้านพึ่งตนเองได้ ชุมชน
ลดการใช้สารเคมีและหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพมากขึ้น

ในขณะที่ชุมชนบ้านภูมีกำลังในการผลิตเพียงแต่ใช้ในชุมชนยังไม่สามารถที่จะ
นำไปขายในชุมชนอื่นได้ เนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ทุนในการดำเนินการ และบุคคลากรที่
มีความรู้ชุมชนบ้านภูมีความสามัคคีและร่วมมือกันทำกิจกรรมหลายอย่างเพื่อชุมชนจากการที่
ชุมชนบ้านภูได้ยึดทางสายกลางในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมี
ความโดดเด่นในเรื่องของหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและหมู่บ้านท่องเที่ยวชุมชน
ด้านการจัดศูนย์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนา

อย่างเป็นระบบคือทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องให้ความร่วมมือในการจะพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและประชาชนต้องตระหนักถึงคุณค่าของชุมชน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีจึงจะทำให้ชุมชนประสบ ความสำเร็จ ได้นั้นผู้นำชุมชน บ้านภูมีความเข้มแข็ง และความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมให้ความเคารพเชื่อฟัง ผู้สูงอายุ บุพการี เป็นที่เลื่อมใสให้คำปรึกษาผสมผสานนำความรู้สมัยใหม่ประยุกต์กับภูมิปัญญา ของท้องถิ่นผู้นำทำงานเพื่อส่วนรวม ซื่อสัตย์ โปร่งใสเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ ศรัทธาของ ชาวบ้าน

จะเห็นได้ว่าคน ในชุมชนบ้านภูกับผู้นำในการนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจ พอเพียงนั้นต้องครอบคลุมทั้งหมู่บ้านหรือชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนนั้นเป็นผู้ที่มีความเสียสละ เป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ชุมชนของตนเอง เดินหน้าต่อไปเพื่อความยั่งยืน และพึ่งพาตนเอง ได้

3. สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านภูหลังจากมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านภูชุมชนบ้านภูมีระบบภูมิคุ้มกันในการเตรียมตัว ให้พร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น บางครอบครัวทำบัญชี รับ -จ่ายครัวเรือน การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การทำปุ๋ยชีวภาพ การสมัครเข้าเป็นกลุ่มออม ทรัพย์ ๔ การทำอาชีพเสริมเพื่อลดรายจ่ายและการเพิ่มรายได้ เช่น การทอผ้า เป็นต้นและมีการใช้ เสิ่นไขความรู้สมาชิกชุมชนบ้านภูใช้เงื่อนไขความรู้ด้านต่าง ๆ เข้ามาดำเนินวิถีชีวิตตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสมาชิกเข้าใจในหลักวิชาการและการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำรงชีวิตเพื่อนำมาเป็นแนวทางการประกอบอาชีพโดยมุ่งแสวงหาความรู้จากภายใน ชุมชนและภายนอกชุมชนเข้ามาปรับปรุงและพัฒนาอาชีพของตนเองจนเกิดการเชื่อมโยง ระหว่างกันขึ้นภายในชุมชน มีการวางแผนในการปฏิบัติ เช่น การจัดทำแผนชุมชน

การจัดทำแผนการพัฒนา กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งส่งผลตนเองและครอบครัวให้เกิด ความระมัดระวังในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และมีการใช้เงื่อนไขคุณธรรมในการนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้โดยใช้คุณธรรมเข้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่นกลุ่มออมทรัพย์ ๔ ธนาคารบ้านภูคีรีนคร กลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้น ภายใต้อารมณ์ที่นึกคิดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความรู้คุณธรรมเพราะคณะกรรมการ หมู่บ้านหรือผู้นำชุมชนมีความตระหนักถึงความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการบริหาร จัดการ ซึ่งส่งผลต่อสภาวะจิตใจของสมาชิกในชุมชน เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้นำ

ชุมชนและคณะกรรมการ ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้นำและคณะกรรมการ ให้เกิดความเพียรพยายามไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม เกิดสติปัญญาในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน

จนทำให้กลุ่ม ๆ และกิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกชุมชนได้เป็นอย่างดีศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านภูได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริหารงานเชิงธุรกิจก่อให้เกิดรายได้ของคนในชุมชน โดยมีรายได้จากการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน ได้แก่รายได้จากค่าบริการที่พักโฮมสเตย์รายได้จากค่าวิทยากรตามฐานการเรียนรู้รายได้จากการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชน OTOP รายได้จากค่าบำรุง ค่าทำการใช้อาคารศูนย์เรียนรู้ชุมชน รายได้จากการจำหน่ายพืช ผัก ผลไม้ในชุมชนรายได้จากการบริการด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงเช่น อาหาร คนตรีพื้นเมือง ค่าพาหนะนำเที่ยว ค่ามัดคุเทศก์นำเที่ยว ฯลฯทุกกลุ่มอาชีพในชุมชน บ้านภู

ชุมชนบ้านภูจะมีเงินหมุนเวียนให้แก่ครอบครัวที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเงินทุนหมุนเวียนนี้ได้มาจากการระดมทุนจากสมาชิกและเงินทุนที่ทางราชการและองค์กรเอกชนสนับสนุนเงินทุนกู้ยืมจากองค์การบริหารส่วนตำบล และทุนอื่นๆซึ่งจะมีพ่อค้าที่ทางหมู่บ้านติดต่อการค้าขายให้รับซื้อผลผลิตของทางหมู่บ้าน จัดขายภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านข้างเคียง คนในชุมชนบ้านภูร่วมมือ ร่วมใจในการจัดกิจกรรม เช่น ประเพณีทางศาสนาต่าง ๆ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวผู้ไทยมีประเพณีหลายอย่าง เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ บุญสงกรานต์ การสักกลาย บุญพะเวด การล้างบ้านผญาผู้ไทย (วรรณกรรมผู้ไทย) นิทานผู้ไทย ความเชื่อเรื่องการกิน (การละล้า) ทุกครั้งที่มีการพิธีกรรมทางศาสนาชุมชนบ้านภูจะร่วมแรงร่วมใจกัน ทำกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และทุกครัวเรือนจะยิ้มแย้มแจ่มใสในการประกอบศาสนกิจ ณ วัดศรีนันทารามบ้านภู ซึ่งเป็นวัดแห่งเดียวในหมู่บ้านและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน และชุมชนบ้านภูยังถือว่าเป็นชาวพุทธที่ยึดมั่นต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเหนียวแน่น

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนทุกวันนี้ นำมาซึ่งความสุข ความพอใจของชาวบ้านภู นำมาซึ่งความสุข คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนอกจากการสร้างความเข้มแข็งในบ้านภูให้สามารถพึ่งตนเองได้แล้ว ในอนาคตชุมชนแห่งนี้จะยังคงยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงจากการขับเคลื่อนของชุมชน ที่ผ่านมาทำให้เห็นได้ว่าการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถที่จะทำให้คนในชุมชนบ้านภูสามารถพึ่งตนเองได้ มีวิธีการคิดที่เปลี่ยนแปลงไป และวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านภูก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน และเกิดจิตสำนึกที่ยึดมั่น

ในความรัก ความสามัคคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของคนในชุมชน และเกิดการสานสัมพันธ์ระหว่างคนทุกรุ่นทุกผล

จากการพัฒนาทำให้ชาวบ้านภูได้รับการกล่าวขานถึงความสมัครสมานสามัคคี และการยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานทั้งภาคราชการ องค์กรประชาชน ชุมชนอื่น การดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านภูเป็นการส่งเสริมให้มีการดำเนินชีวิต แบบทางสายกลางมีความพอเพียง โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี จึงนำพาไปสู่การมีชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล มั่นคง ยั่งยืนในที่สุด โดยมีการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน หมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำมาอภิปรายได้ดังนี้การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. การดำเนินชีวิตของบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านภูก่อนมีต้นแบบศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า บ้านภูมีการประกอบอาชีพทำนา เป็นหลักมีการอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจชุมชนบ้านภูได้รับผลกระทบ ด้านการดำรงอยู่ของชุมชนคือการรับค่าตอบแทนผลผลิตต่ำคนในชุมชนถือว่าอาชีพ เกษตรกรรมไม่มีคุณค่า จึงไม่นิยมให้บุตรหลานทำงานในภาคเกษตรกรรม มุ่งเน้นการเพิ่ม ผลผลิต สนใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกวิธีทำให้เป็นอันตรายทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคการใช้ปุ๋ยเคมีมาก ทำให้ดินเสื่อม การใช้เครื่องจักรแทนแรงคน ทำให้ขาดการพึ่งพา ด้านแรงงาน คนมีชีวิตต่างคนต่างอยู่ ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน สอดคล้องกับ งานวิจัยของอรสุดา เจริญรัตน์ (2543 : 76) ได้ศึกษาการดำรงอยู่ และการปรับตัวของเศรษฐกิจ พอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ได้ของหมู่บ้านพอเพียง ตำบลที่สมมติขึ้น ตั้งอยู่ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสนามการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับ คุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงตามนิยาม ในยุคก่อนปี พ.ศ. 2518 โครงสร้างสังคมของ หมู่บ้านนี้มีลักษณะสังคมประเพณีอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะ วิถี การผลิต พบว่าเป็น ไปเพื่อการเก็บของป่า ล่าสัตว์ จับปลา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการปัจจัย 4 ให้สามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขพอสมควรตามอัตภาพ

2. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ชุมชนบ้านภูได้รวมกลุ่มชาวบ้านโดยการนำเอาวัฒนธรรมที่มีจุดเด่นและสิ่งที่ชาวบ้านคิดว่าจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน รวบรวมสมาชิกที่มีความสามารถในเรื่องที่ต้องการจัดตั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแล หาแนวทางในการปฏิบัติ ระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่มและแหล่งทุนสนับสนุนในหน่วยงานต่างๆ และได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการที่ทำหน้าที่บริหารศูนย์การเรียนรู้จำนวน 25 คน เพื่อสร้างศูนย์สาธิตอาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชนและบุคคลที่สนใจได้เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และศูนย์การเรียนรู้ได้จัดฐานการเรียนรู้ออกเป็น 6 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานด้านการลดรายจ่าย 2) ฐานด้านการเพิ่มรายได้ 3) ฐานด้านการประหยัด 4) ฐานด้านการเรียนรู้ 5) ฐานด้านอนุรักษ์ 6) ฐานด้านการเอื้ออารีต่อกันมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความสามัคคี และน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โอบอ้อมอารีต่อกันมีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและใช้เทคโนโลยีอย่างถูกวิธีมีการแนะนำอาชีพให้กับเยาวชนอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านภู สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม จันทรแก้ว (2541 : 11-18) ได้กล่าวถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวิธีการใช้แบบยั่งยืนนั้น หมายถึงการใช้ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้ผลผลิตมาก มีของเสียและมลภาวะเกิดขึ้นน้อย ก่อให้เกิดการฟื้นตัวของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จนมีศักยภาพในการให้ผลผลิตแบบยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของพลฤทธิ์ สุวรรณเมธา (2546 : 12) ได้ศึกษาพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยเกษตรกรให้ความสำคัญต่อการรู้จักใช้สติปัญญาปรับปรุงความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

3. สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านภูหลังจากมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าชุมชนบ้านภูได้รวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน ด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเองให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้มากจึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้างมิได้มุ่งผลิตเพื่อขายอย่างเดียว นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอ ในการผลิต และยังมีการร่วมมือกันรูปกลุ่มหรือสหกรณ์เพื่อนำกำไรที่ได้มาเป็นผลให้กับสมาชิกทำให้สมาชิกมีรายได้ เช่น กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่มทอผ้าฝ้ายลายจิดบ้านภูกลุ่มทอผ้าไหมบ้านภู กลุ่มขนมจีน กลุ่มเลี้ยงโคแม่พันธุ์ มีการจัดตั้งธนาคารบ้านภูคีรีนคร นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านภูกลุ่มออม

ทรัพย์เพื่อคุณภาพชีวิต มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนใช้ปุ๋ยชีวภาพ และปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ที่มีคุณค่าทางสารอาหาร มีการจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ นอกจากนี้การรวมกลุ่มดังกล่าวยังได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน ลดความขัดแย้งในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่เป็นหนี้สิน และมีการเก็บออมเงินไว้ใช้ในยามขาดสันทุภคร์วเรือนสอดคล้องกับงานวิจัยของสยาม บุญสม (2542 :10) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุพงษ์ วาวงศ์มูล (2542 : 69-102) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริใหม่ พบว่า โครงการส่งเสริมการใช้น้ำตามทฤษฎีใหม่สามารถสนองแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ชาวชนบทเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรนำเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะของชุมชน รณรงค์ ให้มีการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของชาวผู้ไทให้แก่เด็กนักเรียนและเยาวชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตน มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้คงไว้สืบต่อไป
- 1.2 ควรสนับสนุนให้ชาวบ้านได้ร่วมกันออกแบบเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถพัฒนาชุมชนบ้านภูให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นข้อสนเทศในการวางแผนระวางปัญหาเรื่อง ศิลธรรม วัฒนธรรม ค่านิยม และปัญหาอื่น ๆ เนื่องจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการสัญจรไปมาของคนต่างถิ่น ย่อมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีซึ่งกันและกัน อันส่งผลกระทบถึงการดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนได้

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบรายได้จากตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนกับรายได้จากการประกอบอาชีพเดิมของประชาชน เพราะรายได้จากศูนย์การเรียนรู้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่ควรศึกษา เช่น ช่วงฤดูการท่องเที่ยว การคมนาคม วัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าเพื่อเป็นข้อสนเทศในการสนับสนุนภาคประชาชนให้ดำเนินการต่อไป หรือให้หยุดดำเนินการเมื่อเห็นว่าไม่คุ้มทุน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY